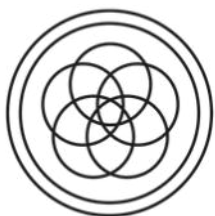

Bariéry rómskych žien v prístupe k zdravotnej starostlivosti

FAKULTA SOCIÁLNYCH
A EKONOMICKÝCH VIED
Univerzita Komenského v Bratislave
Ústav verejnej politiky

MINISTERSTVO
VNÚTRA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA

Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

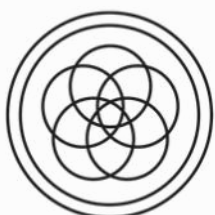
ÚRAD
SPLNOMOCNENCA VLÁDY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
PRE RÓMSKE KOMUNITY

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

Obsah prezentácie

- **Cieľ výskumu**
- **Metodológia**
- **Zistenia: bariéry v prístupe k zdravotnej starostlivosti a odporúčané opatrenia**

FAKULTA SOCIÁLNYCH
A EKONOMICKÝCH VIED
Univerzita Komenského v Bratislave
Ústav verejnej politiky

MINISTERSTVO
VNÚTRA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA

Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

ÚRAD
SPLNOMOCNENCA VLÁDY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
PRE RÓMSKE KOMUNITY

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

Cieľ výskumu

- Identifikovať bariéry rómskych žien v prístupe k zdravotnej starostlivosti.
- Všeobecná zdravotná starostlivosť, gynekológia, gynekologicko-pôrodnické oddelenia.

- Kedy a ako identifikované bariéry vznikajú a ako sa prejavujú v praxi.

- Navrhnuť opatrenia, ktoré môžu pomôcť prekonať alebo zmierniť identifikované bariéry.

Metodológia

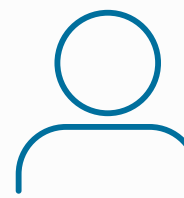
Február 2023 – Jún 2023

Rozhovory a fokusové skupiny

Ženy z rómskej minority

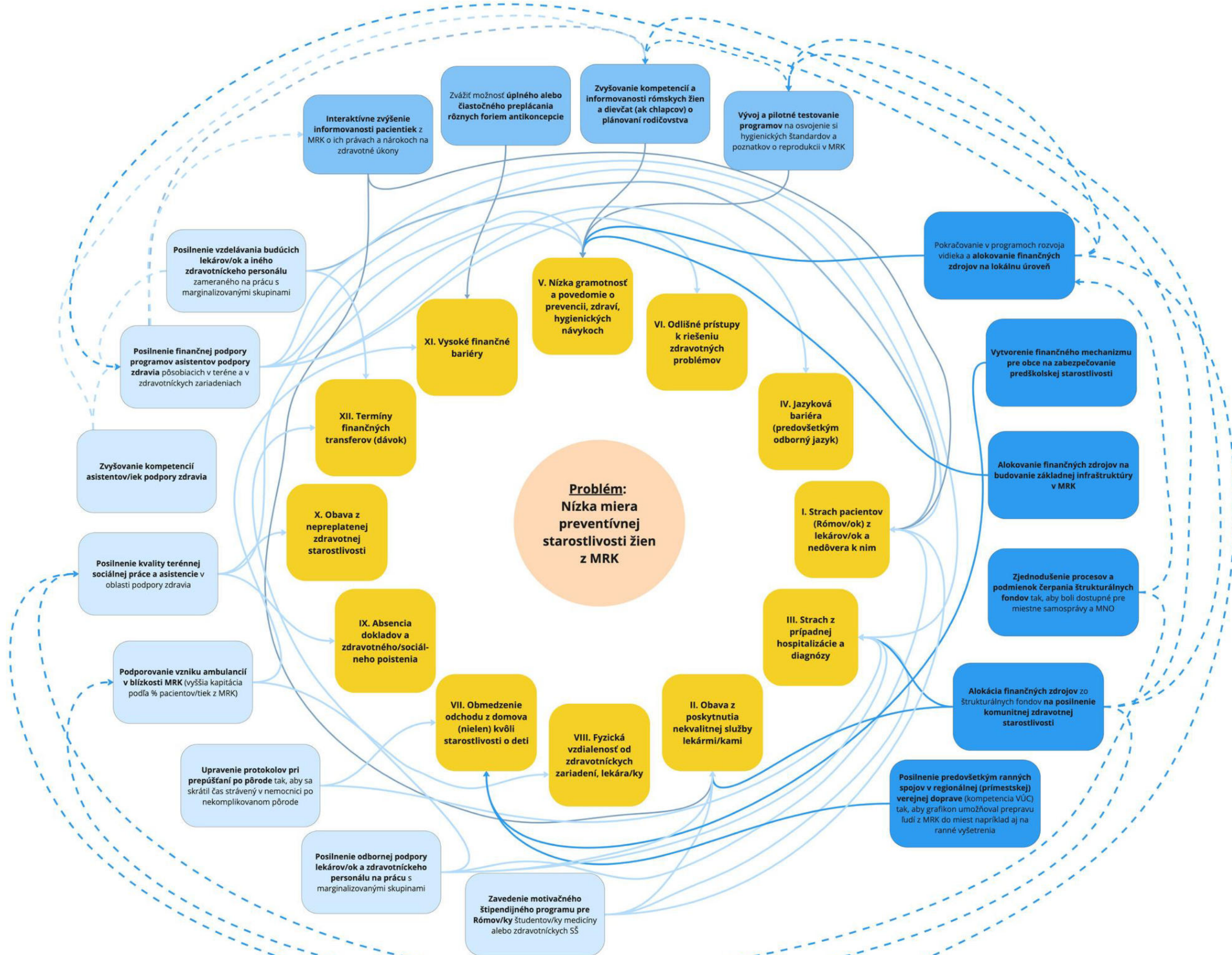

Odborníci/odborníčky z praxe

Charakteristika respondenta (rola)	Forma
Aktivista/ka a policy-making	Online (2/2023)
Lekár/ka – pediatria a pôrodnictvo	Online (2/2023)
Lekár/ka – všeobecné lekárstvo pre dospelých	Prezenčne (3/2023)
Lekár/ka – gynekológia	Prezenčne (3/2023)
Terénna sociálna práca (3 respondenti/ky)	Prezenčne (4/2023)
Lekár/ka – všeobecné lekárstvo pre dospelých	Prezenčne (4/2023)
Lekár/ka – všeobecné lekárstvo pre dospelých	Prezenčne (3/2023)
Výskumník/čka a policy-making (2 respondenti/ky)	Online (4/2023)
Lekár/ka – gynekológia	Prezenčne (5/2023)
Výskumník/čka	Online (5/2023)
Aktivista/ka a policy-making	Online (6/2023)
Aktivista/ka, MNO	Prezenčne (6/2023)
Výskumník/čka	Prezenčne (6/2023)
Terénna sociálna práca	Prezenčne (6/2023)

Charakteristika fokusovej skupiny	Forma	Lokalita
Rómske ženy	prezenčne	Košice (KSK) (6/2023)
Asistenti/ky podpory zdravia	prezenčne	Kežmarok (PSK) (6/2023)
Asistenti/ky podpory zdravia	prezenčne	Kežmarok (PSK) (6/2023)
Rómske ženy	prezenčne	Poltár (BBSK) (6/2023)
Terénna sociálna práca	prezenčne	Poltár (BBSK) (6/2023)
Rómske ženy	prezenčne	Čata (NSK) (6/2023)

LEGENDA

A. Odporúčania smerované na zdravotnícky systém, lekárov/ky, zdravotnícky personál a pomocné profesie pôsobiace v teréne

B. Odporúčania zamerané na rómske ženy v MRK

C. Odporúčania zamerané na infraštruktúru v MRK

1. Strach pacientov (Rómov) z lekárov a nedôvera k nim

Popis bariéry

- Nevhodný a znevažujúci prístup lekárov/ok k ženám (hlavne v oblasti gynekológie) či dokonca **odmietanie vyšetrenia**.
- **Strach, stres a obavy** z návštevy ambulancie môžu významne **znižovať prevenciu** a včasnú diagnostiku.
- Asistenti/ky podpory zdravia povedali, že **mnohí sa nedostavia na vyšetrenie z obavy, že na nich lekár/ka nakričí**.

Odporúčania

- Výraznejšie **posilniť vzdelávanie lekárov/ok a zdravotníckeho personálu na prácu s marginalizovanými skupinami**
- **Motivačný štipendijný program pre Rómov/ky študentov/ky medicíny alebo zdravotníckych stredných škôl - viac Rómov/iek v zdravotníckom systéme.**

× × × ×

„...ja som mala taký pocit z nemocnice, že som čierna, že som Rómka, a tak sa ku mne budú chovať“

× × × ×

2. Obava z poskytnutia nekvalitnej služby

Popis bariéry

- Nedôvera voči majorite v kombinácii s negatívnymi skúsenosťami so zdravotníckym personálom prispieva k **obavám z poskytnutia nekvalitných služieb** či zo zanedbania starostlivosti.
- Rómske pacientky bývajú **ošetrované medikmi namiesto akreditovaných lekárov/rok.**

Odporúčania

- **Zvýšiť informovanosť pacientiek** o ich právach a nárokoch na zdravotné úkony.
- **Podpora programov asistentov/iek podpory zdravia** (sprevádzanie na vyšetreniach)

× × × ×

„Ešte nikdy ma lekárka nevyšetrila, nezmerala teplotu, neskontrolovala hrdlo. Len sa ma spýta, čo mi je a predpíše lieky.“

× × × ×

3. Strach z prípadnej hospitalizácie a diagnózy

Popis bariéry

- Strach a nedôveru môžu podporovať aj udalosti, akou napríklad **sterilizácia rómskych žien**.
- Pacientky majú obavu o **starostlivosť o deti v ich neprítomnosti**.
- Pre mnohé segregované Rómky je **nemocničné prostredie nepriateľské, stresujúce a neprirodzené**.

Odporúčania

- Pokračovať v podpore programov **asistentov podpory zdravia**.
- **Posilnenie odbornej podpory** lekárov/ok a zdravotníckeho personálu **na prácu s marginalizovanými skupinami**

„...nechcú byť dlhšie (rómske ženy, pozn.), ako si oni myslia, že je nevyhnutné.“

4. Jazyková bariéra (odborný jazyk)

Popis bariéry

- **Osvetové materiály** zvyčajne nie sú dizajnované tak, aby ich mohli rómske ženy ľahko pochopiť (len zriedkavo sú v rómskom jazyku).
- **Obmedzený prístup** k individuálnej asistencii vo veci **prípravy na vyšetrenie** či osvety o hygiene a reprodukčnom zdraví.

Odporúčania

- **Podpora programov asistentov/iek podpory zdravia a terénnej sociálnej**, ktoré dokážu zmierniť jazykovú bariéru v prístupe k zdravotnej starostlivosti.

× × × ×

*„...aj pocitu strachu
či hanby, sa ženy
opakovane
nepýtajú v prípade,
že
niečomu
nerozumejú.“*

× × × ×

5. Nízka zdravotná gramotnosť a povedomie o prevencii, zdraví a hygiene

Popis bariéry

- Stáva sa, že **asistenti/ky podpory zdravia volajú lekárovi/ke** a pýtajú sa, akú diagnózu majú ženy, čo majú robiť, ako postupovať a následne to vysvetlia pacientke.
- Ženy, ktoré si uvedomujú **nedostatočnú hygienu**, sa za to môžu často hanbiť, čo podporuje vynechávanie preventívnych a kontrolných prehliadok.
- **Nedostatočná infraštruktúra** častokrát znemožňuje dodržovanie hygieny.

Odporúčania

- Akékoľvek aktivity súvisiace s **posilňovaním osvojenia si hygienických štandardov** v prostredí MRK musia ísť súčasne s **budovaním infraštruktúry (vyčleniť financie na tento účel)**.
- Vývoj a **pilotné testovanie** programov na osvojenie si **hygienických štandardov a poznatkov o reprodukcii** v MRK

„Častokrát odchádzajú z kliniky so strachom, lebo majú pozitívny výsledok a nevedia, čo to znamená.“

6. Odlišné prístupy k riešeniu zdravotných problémov

Popis bariéry

- Tradičné prístupy k riešeniu zdravotných problémov môžu Rómovia a Rómky z MRK považovať za **neznáme**.
- V rámci komunity často funguje **vzájomné poradenstvo** a rómske ženy v MRK niekedy veria miestnemu/nej lídrovi/líderke viac ako lekárovi/ke.
- **Využívanie pohotovosti a volanie záchranky namiesto návštevy lekárov** - finančné náklady na dochádzanie.

Odporúčania

- **Vzdelávacie aktivity** (reprodukčné zdravie, hygiena) v spolupráci miestnej samosprávy a asistentov/iek podpory zdravia.
- **Posilnenie finančnej podpory programov asistentov/iek podpory zdravia pôsobiacich v teréne a v zdravotníckych zariadeniach.**

„Liečenie považujú ako okamžitý výsledok, dám si liek a musí sa mi uľaviť.“

7. Obmedzenie alebo znemožnenie odchodu z domova (nielen) kvôli starostlivosti o deti

Popis bariéry

- **Fyzická segregácia** sa ukázala ako najčastejšie identifikovaná bariéra.
- Obmedzenie odchodu z domova kvôli starostlivosti o deti, ktoré súvisí s **patriarchálnym rozdelením komunity**.
- Ak majú ženy viac detí, **nemôžu ich nechať samé**, ale musia ísť do ambulancie so všetkými deťmi.
- Nevýhodné **pracovné podmienky** založené na striktnom pracovnom čase.

Odporúčania

- **Posilnenie** predovšetkým **ranných spojov v regionálnej** (prímestskej) verejnej **doprave** (kompetencia VÚC) tak, aby grafikon umožňoval prepravu ľudí z MRK do miest napríklad aj na ranné vyšetrenia.
- Vytvorenie finančného mechanizmu pre obce na **zabezpečovanie predškolskej starostlivosti** aj v blízkosti MRK.

„Nemáme na to čas [ísť ku lekárovi], lebo chodíme do roboty, a je zle, keď neprídeme, musíme si odrobiť na druhý deň.“

8. Fyzická vzdialenosť od zdravotníckych zariadení, lekára/ky

Popis bariéry

- Veľká vzdialenosť a nedostatok ambulancií ako aj špecialistov spôsobuje zanedbávanie preventívnych prehliadok.
- **Špecialisti** sú zvyčajne až v okresnom alebo krajskom meste.
- Táto bariéra sa výrazne posilňuje počas zimy.

Odporúčania

- Podporovanie vzniku ambulancií v blízkosti MRK (vyššia kapitácia podľa % pacientov/tiek z MRK)
- Podpora prímestskej **hromadnej dopravy** (hlavne ranné spoje)

*„...ak nás iba hlava
bolí, tak to
nechodíme, lebo je
to veľmi drahé.“*

9. Absencia dokladov a 10. obava z nepreplatenej zdravotnej starostlivosti

Popis bariéry

- Častá absencia sociálneho poistenia alebo prípadne dlhy na sociálnom poistení.
- Mnohokrát chýbajúca kartička poistenca a **obava z nepreplatenej zdravotnej starostlivosti**.
- **Časté prepoisťovanie**, keď sprostredkovatelia cielene presviedčajú ľudí formou finančných odmien.

Odporúčania

- Posilnenie **terénnej sociálnej práce a asistencie** v oblasti podpory zdravia
- Používanie **občianskych preukazov** v ambulanciách pre dospelých namiesto kartičiek poistenca.

„Potrebujú vyvinúť oveľa viac úsilia ako my ostatní, ktorí nežijeme v segregácii...“

11. Vysoké finančné bariéry a 12. termíny finančných transferov

Popis bariéry

- Lekári/ky často proaktívne predpisujú **lacnejšie lieky** aby si ich Rómovia/ky z MRK vybrali.
- Mnohé ambulancie nedovoľujú objednanie na presný čas, napríklad na termín, **keď majú Rómky ešte finančné zdroje zo sociálnych dávok** a zároveň sa môžu dohodnúť aj s inými ženami a **cestovať spoločne**.
- Finančné náklady sú aj bariérou v používaní rôznych druhov **antikoncepcie**.

Odporúčania

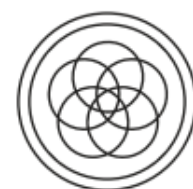
- Zvážiť možnosť úplného alebo čiastočného **preplácania rôznych foriem antikoncepcie**.
- Analýza dobrovoľnej sterilizácie žien ako možného opatrenia. Vzhľadom na **negatívnu skúsenosť s nútenou sterilizáciou rómskych žien** je dôležité toto opatrenie hlbšie analyzovať.

× × × ×

„...pravdaže by to [antikoncepciu] využili [rómske ženy z MRK], lebo niektoré nemajú ani topánky na nohy a majú 8 – 9 detí.“

× × × ×

Publikácia

FAKULTA SOCIÁLNYCH
A EKONOMICKÝCH VIED
Univerzita Komenského v Bratislave
Ústav verejnej politiky

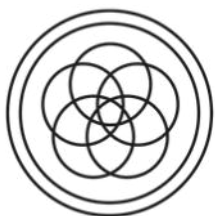
Matúš Sloboda
Emília Sičáková-Beblavá
Monika Šmeringaiová
Petra Bayerová
Nikoleta Slavíková

Výsledky výskumu

Tematické zisťovanie zamerané
na identifikáciu bariér rómskych
žien pri poskytovaní zdravotnej
starostlivosti

Ďakujeme za pozornosť!

FAKULTA SOCIÁLNYCH
A EKONOMICKÝCH VIED
Univerzita Komenského v Bratislave
Ústav verejnej politiky

MINISTERSTVO
VNÚTRA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA

Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

ÚRAD
SPLNOMOCNENCA VLÁDY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
PRE RÓMSKE KOMUNITY

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE